

virtutis. Ostende denique mihi quemadmodum in locum costæ repleverit carnem, et ego tibi exhibebo quemadmodum exierit de utero, et non reliquerit passionem. Sed profecto illud monstrare non poteris; quia quod virtute perfectum est, investigare non sineris: ita ergo et corruptelam Virginis affirmare non poteris, quia clausum Deus esse voluit quod inquiris.

XXVII. Exurge ergo in laudes Domini, Christiane, lætus exurge. Ecclesiam Dei, templum Christi, domum Spiritus sancti sonoris imple præconiis. Intra in stabulum Creatoris, frequenta præsepium Salvatoris, et æterni pastoris deosculare pannos: cunas amplectere. Veni, compone mecum laudes ad foetam nostram, Virginem sanctam, matrem veram, non ex partu marcidam, sed de pudoris integritate formosam. Lauda cum cœlis, lauda cum Angelis, lauda cum Virtutibus universis, lauda cum terrenis et inferis elementis; et ne desinas, ne quiescas dicere gloriam Salvatoris: « Gloria in excelsis Deo, et in terra pax » hominibus bonæ voluntatis (a). »

(a) Luc. II, 14.

SBRMO VIII.

In Natali Domini II.

Hic sermo ex Codice Cass. XII, n. 2, depromptus in quo totum aut fere totum S. Augustino tribuitur, omnes notas authenticitatis colligit. Locus ejus in editione Benedictinorum post præcedentem cum numero in Natali Domini xv.

SYNOPSIS.

I. Investigabilis Nativitas Christi. II. Exagitur Judæi dubitantis impietas. III. Ipse Filius Dei in fine temporum venit legislator.

I. FRATRES charissimi, quantum magnitudo salutaris mysterii, et dominicæ Nativitatis expetit sacramentum, nulla humanitatis obsequia, præconia nulla sufficiunt. Quæ enim tanto muneri, tantæque gratiæ devotionis nostræ infirmitas respondebit, ubi Unigenitus altissimi Patris cum Patre æternitate perpetuus, cœlo; terris, inferisque terribilis, pro salute hominis humani corporis voluit subire consortium? aut quæ lingua enarrare poterit, quod usus investigare non prævalet? Quis vero hominum illud æstimare conabitur, in quo solus sibi est Deus et auctor et conscius? « Nemo enim novit Filium nisi Pater (a). » Quomodo potest ad secretum virginæ Nativitatis corrupta peccatis hominum fragilitas pervenire? Nascitur itaque, nascitur Christus non necessitate vivendi, sed voluntate salvandi. Nascitur inter mortuos, qui vitam donat mortuis. Nec dubitemus effectum, quod futurum Prophetarum maxi-

(a) Matth. XI, 27.

mus Isaiās in diebus antiquis sancti Spiritus auctoritate prædicit: « Ecce, inquit, Virgo in utero accipiet et pariet » filium (a). » Quod foemina parturit, veræ Incarnationis est fides; quod virgo parit, æterna nascentis est gloria. Nascitur ab intacta foemina Christus, quia fas non erat, ut virtus per voluptatem, castitas per luxuriam, per corruptionem incorruptio nasceretur. Nec poterat novo ordine adventare de cælo, qui vetustum mortis destruere veniebat imperium; neque vero poterat universitatis Dominus formam servi suscipere, qua nos redimere disponebat, nisi eum peperisset ancilla. Aut quomodo pro nobis sputamenta, palmas, et crucem Dei Filius sustineret, nisi se filium hominis præbuisset?

II. Vere infelix Judæa, quæ per adulterii calumniam, tenebrosis suspicionibus tantum sibi lumen obscurat, quæ, dum non credit Virginem concepisse, dignationem Dei sui humanum vocat in crimen, et invidiæ suæ hebetata caligine culpam clamat esse, quod virtus est. Sed crede, miserande Homo, cui sola salutis tuæ fuit causa nascendi. Perpendite, Fratres, quæ, et quanta sit cæcitas perfidorum, quæ Christum negat nasci potuisse de Virgine, et in Nativitate cœlesti, consuetudinem requirit humanam, ac Deum creaturarum legibus discutit creatura. Nihil itaque de Nativitate ejus humana retractet impietas, quem nasci pro homine pietas invitavit. Quod hominis et Dei Filius humiliavit se in carne, quod Virgo concipit, Virgo parturit, et quod permanet virgo post partum, cœlestis mysterii virtus est, non mortalis ordo naturæ.

III. Quis vero Omnipotentis esse dubitet sacramentum, ubi audit cœlorum Regem prodire de foemina, et natum foeminæ Cœlestibus imperare? Quæ autem quantaque,

(a) Isai. viii, 14.

Fratres, ob salutem gentium beneficiorum Dei augmenta succrescunt. Olim namque post transitum Maris Rubri, ut Hebræorum populo divini cultus disponderet præcepta, Moysen famulum suum vocavit in montem, quatenus per unum servulum genti exiguæ dispositionum suarum proderet voluntatem. Nunc vero ut in fine temporum, ut gentibus universis perennis vitæ sacramenta deferret, ipse de cœlestibus, de sinu Patris adveniens, ita se homini, sibique hominem inseruit, et univit, ut incomprehensibili gloria, unus idemque, et homo esset, et Deus. Sic enim potentissimus prodiit ex Maria, ut et infirma carnis subiret et Unigeniti non amitteret majestatem, ac temperamento quodam admirandi mysterii, et per hominem Deus cum hominibus loqueretur, et homo per Deum de diabolo triumpharet.

SERMO IX.

In Natali Domini III.

Eadem rationes militant in hujus Sermonis gratiam, quæ authenticitatem stabiliunt præcedentis. Ex eodem enim Codice XII, n. 6, imo et ex altero Codice Laurentiano eruitur, ut videre est apud Bibliothecam Bandini tom. I, fol. 430, Cod. XXXIII, cum nomine sancti Augustini. Nihil aliunde appareret quod obstare possit quin admittatur. Ponatur post præcedentem cum numero de Natali Domini XVI.

FRATRES ob salutem gentium benedictorum Dei argumenta
 SYNOPSIS.

I. Concordantia Prophetarum et Apostolorum de Nativitate Christi. II. Mariæ intemerata in pariendo virginitas.

I. FRATRES dilectissimi, non parva de Filio Dei secundum Divinitatem locuti sumus, et resistentibus in quantum potuimus adversariis non pepercimus. Nunc volo ad ejus Incarnationem accedere, quia Filium Dei non volunt dici etiam hominis filium. « Rorate cœli desuper, et nubes » pluant Justum; aperiatur terra et germinet Salvatorem, » et justitia oriatur simul; ego Dominus creavi eum (a). » Item dicit: « Ecce parvulus natus est nobis, et factus » est principatus super humeros ejus, et vocabitur no- » men ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pa- » ter futuri sæculi, Princeps pacis (b). » Item in alio loco: « Ecce Virgo concipiet in utero, et pariet filium, et vo- » cabitur nomen ejus Emmanuël (c). » Ordo iste itaque servandus est, ut loquens de Evangelio, non sileam de Prophetis. Et quid agis de Paulo apostolo, qui in exordio Epistolæ suæ ad Romanos scripsit? « Paulus, inquit, servus » Jesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Evan- » gelio Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in » Scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex se- » mine David secundum carnem (d). » Audistis, quia Evangelium non exhiberetur, nisi per Prophetas ante promitteretur. Audistis quia Filius Dei secundum Divini- » tatem factus est filius hominis « Ex semine David secun- » dum carnem (e). » Quid est enim in quo Prophetæ contrarii sunt Evangelio? Dicit Propheta: « Rorate cœli » desuper et nubes pluant Justum (f). » Veniat Angelus,

(a) Isaï. XLV, 8. — (b) Id. XI, 6. — (c) Id. VIII, 14. — (d) Rom. I, 1. — (e) Ibid. 3. — (f) Isaï. XLV, 8.

prædicet Verbum; aperiatur terra, audiat Maria; et germinet Salvatorem, pariat Jesum. Propheta dicit: « Ecce » Virgo concipiet in utero, et pariet filium, et vocabi- » tur nomen ejus Emmanuël (a). » Hoc etiam Evangelista cum diceret, secutus est, et exposuit dicens: « Nobis » cum Deus (b). » Ecce Apostolus dicit: « De Filio suo, » qui factus est ei ex semine David secundum carnem (c). » Quod Prophetæ præviderunt, et prædixerunt, hoc Apostoli viderunt, et prædicaverunt. Factus est qui erat; qui factus est, Verbum erat, caro factus est; Filius Dei erat, filius hominis factus est.

II. Deus erat, homo factus est; suscepit humanitatem, non amisit Divinitatem; factus est humilis, mansit sublimis. Natus est homo, non destitit esse Deus. Natus est parvus, latens magnus. Qui libenter amplectitur Deum natum, non horreat Virginis partum. Dicit tibi Deus, creator hominis, filius hominis: Quid est quod te permovet in mea Nativitate? non sum libidinis conceptus cupiditate. Ego matrem, ex qua nascerer, feci, ego viam meo itineri præparavi atque mundavi. Hanc quam despicitis, mater est mea, sed manu fabricata est mea. Si potui inquinari, cum eam facerem, potui inquinari cum ex ea nascerer. Sicuti transitu meo illius non est corrupta virginitas, sic mea ibi non est majestas polluta. Si solis radius cloacarum sordes siccare novit, inquinari non novit, quanto magis splendor lucis æternæ, in quo nihil inquinamentum occurrit, quocumque radiaverit, mundare potest, ipse pollui non potest. Stulte, unde sordes in Virgine matre, ubi non est concubitus cum homine patre? Unde sordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo est passa dolorem? unde sordes in domo, ad quam nullus hospes accessit, solus ad eam Fabricator et Dominus ve-

(a) Isaï. VIII, 14. — (b) Matth. I, 23. — (c) Rom. I, 3.

nit, vestem quam non habebat, induxit; eamque sicut invenit clausam reliquit. Sicut ille natus solus est inter mortuos liber; sic istius ex qua natus est matris pudor solus est integer. Eva inobediens meruit pœnam; Maria obediendo consecuta est gloriam. Illa, gustando prohibitum, est maledicta; hæc, credendo Angelo, est benedicta.

SERMO X.

In Natali Domini IV.

Multa de hoc Sermone dicenda. Ex eodem Codice extractus, eandem auctoritatem sibi vindicare videtur. Objicitur autem 1º similitudo in quibusdam cum sermone cxxi. Appendicis Maurinensis, n. 4, et cxciv, prout a Lovaniensibus fuerat editus, tom. v Maurinorum, p. 895. Sed notandum est illam similitudinem non esse opponendam, cum potius faveat, quam noceat Sermone hujus authenticitati; sermo enim Appendicis evidenter complectitur multas hinc et inde detractas ex S. Augustino et forte aliis quibusdam sententias. Quid mirum si recurrant in Sermone authentico sententiæ quæ inde fuerunt depromptæ? 2º Dicitur iterum quasdam voces sancti Ambrosii in eo inveniri. Sed quædam tantum verba, et illa quidem incompleta reperiuntur ex uno sermone citato a Cassiano; cum autem hic sermo sit deperditus, cum Cassianus circa nomen errare potuerit, et aliunde voces non omnino concordent, ita ut facile supponi possit eandem dicendam formam a duobus pariter scriptoribus fuisse adhibitam, non remanet sufficiens probatio ad rejiciendum

sermonem qui sancti Augustini præfert nomen, et nihil continet sancti Doctoris indignum. Ponatur post præcedentem cum numero in Natali Domini xvii.

SYNOPSIS.

I. Christi Nativitas; Mariæ virginitas. II. Angeli annuntiatio. III. Stella de cœlo fulgens. IV. Magorum mystica munera.

I. DIEI hujus adventum si pleno possimus ore narrare, integra salutis nostræ mysteria nosceremus. At vero cum hoc in unum¹, tam admiranda convenient, quæ sunt explicata sermonibus, quæ vox, quæ lingua cuncta complectitur, cum singula quæque miranda (videantur²). Natalis est hodie Salvatoris, sed oportet ortum Christi natalis sæculi nos vocare. Natalis est Salvatoris: hoc est unde mundus vitam accepit, et lux, quæ perierat, mortalibus reparatur. Nascitur, quem Regem gentium Prophetæ testati sunt. Nascitur ex Virgine, sicut Propheta testatur dicens: « Ecce concipiet Virgo, et pariet filium, et vocabunt nomen » ejus Emmanuel, quod interpretatur Nobiscum Deus (a). » Probat ergo virtutum Dominum ordo nascendi³; concepit Virgo, virilis ignara consortii; impletur uterus nullo libatus amplexu, et quod Spiritu sancto⁴ castus venter excepit, pura membra servarunt, innocens corpus gessit. Videte miraculum Matris Domini; virgo concepit, virgo parurit, virgo grævada, virgo post partum. Gloriosa virginitas, et præclara fœcunditas; virtus mundi nascitur et nullus est gemitus parturientis⁵. Vacuatur uterus, infans ex-

(a) Isai. vii, 14.

¹ Cod. male ait. — ² Cod. male complectitur... mirantur, sine voce quæ. — ³ Edit. nativitatis. — ⁴ Cod. male et Spiritum sanctum. Lovanienses melius. — ⁵ Lovan. nullus gemitus parturientis sentitur.

cipitur, nec tamen virginitas violatur. Necessè erat¹, ut Deo nascente meritum cresceret castitatis, nec per ejus adventum violarentur integra, qui venerat sanare corrupta². Natus puer ponitur in præsepe, et hæc sunt Dei prima cunabula, nec Regnator cœli has indignatur angustias, cui fuit virgineus venter idoneum habitaculum. Stat exonerata felici onere Maria, et matrem se lætam cognoscit, quæ se nescit uxorem. Sed infantis genus fœta miratur, et de Spiritu sancto³ protulisse se gaudet; nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit Deum confessa lætatur.

II. Cum enim debitus Salvatoris sæculo properaret adventus, et mundum suum meliori Dei lege construeret, et propheticus sermo declaratus fide per ora gentium volitaret, ad Mariam virginem Spiritus sanctus venit, sicut ab Angelo fuerat ante prædictum: « Spiritus sanctus veniet super » te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Propterea quod » nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Altissimi (a). » Ergo merito magno credimus, quia magna virtute generatur, et rite in ejus adventu cœlestia veneramur, quem de cœlo venisse cognoscimus, quem genitum Dei Patris et Spiritus sancti virtute comperimus, ut firmaretur Trinitas, in utero sanctitas. Nascitur Salvator, et solis cursus augetur. Necessè est ut ex hac die crescat splendor, qui cum magno lumine egreditur.

III. Sed videamus quis essenuntius potest, qui de Nativitate Salvatoris testis existeret. Utique stella de cœlo; necesse est ut inde testimonium veniat, unde origo descendit. Natum enim Deum stellæ cursus ostendit; ortum Do-

(a) Luc. 1, 35.

¹ Lovan. dignum enim erat. — ² Lovan. adjiciunt: Nec per eum pudicitia corporalis lederetur, per quem donatur castitas spiritualis. Vide Serm. cxxi. Appendicis Maur. ubi aliqua variant. — ³ Cod. male Spiritum sanctum.

mini elementa demonstrant; et inter solis radios, stellæ cursus clarius enitescit.

IV. Videamus igitur quid sibi voluerunt Magorum mystica munera inter abjecta præsepia, nisi ut intelligamus in Christum differentiam Divinitatis et carnis. Cernitur ut homo, adoratur ut Deus; jacet in pannis, fulget in stellis. Cunæ nascentem indicant, stellæ dominantem annuntiant. Caro est quæ involvitur, Divinitas quæ adoratur; Pastores exultant in terra, Angeli lætantur in cœlis. Nunc etiam videamus quæ sunt munera, quæ non ignarus Regi Magus obtulerit. Afferunt aurum, id est, potestatem Domini confitentur. Thus subjiciunt; Deo sacrificium repromittunt. Myrrha præstatur, ut passuro corpori condimenta non desint. Rex auro monstratur, Deus thure cognoscitur, sepe liendum myrrha designat. Unum Deum Prophetæ annuntiant, et Apostoli dixerunt; Magi crediderunt, et thus, aurum, myrrham ad Christi cunabula detulerunt. Ergo nos, Fratres charissimi, unum Deum timeamus, ut ipse nobis, quæ bona sunt præstare dignetur, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XI.

In Natali Domini V.

Nihil obstat quin admittatur Sermo iste. Auctoritas Codicis, et styli concordantia pariter conveniunt. Legitur enim in Codice XII, fol. 10. Locus ejus post præcedentem cum numero in Natali Domini XVII.

SYNOPSIS.

I. Nativitas Christi mundo lætitiæ causa. II. Angeli ad Mariam salutatio. III. Beatæ Virginis præconium.

I. FRATRES charissimi, Nativitas Salvatoris redemptio est peccatoris. Non enim posset liberari peccator, nisi venisset in forma servi Salvator¹. Hodie ergo Natalis est Domini, gaudete, servi; Natalis est Redemptoris, exultate, redempti; Natalis est medici, lætentur ægroti; Natalis est indulgentiæ, lætamini peccatores; Natalis est Christi, omnes plaudite Christiani. Voluit Deus in tempore habere Natalem, qui ipsorum temporum plantavit ætatem. Sic enim Apostolus dicit: « Semetipsum exinanivit, formam » servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et ha- » bitu inventus ut homo (a). » Auditis exinanitum, sed formam Dei nunquam amisit, quam naturaliter secum semper habuit. Homo factus est², sed Deus esse non desivit. Homo accessit, sed Deitas non recessit. Factus est homo, forma

(a) Philip. II, 7.

¹ Vide Sermon. CLXXXIV, n. 2, sub finem. — ² Est desideratur in Codice.

suscepta humana, non amissa divina. Vestem carnis accepit, sed intrinsicus Deitas mansit. Denique utpote Deus, patra- tor operum, « Per quem facta sunt omnia, et sine quo fac- » tum est nihil (a), » templum sibi, in quo nasceretur, ipse construxit. Fecit matrem, æternus manens cum Patre. Suscepit hominem, natus ex matre, quam ipse formavit, regnans cum Patre. Sicut Propheta dicit: « Mater Sion » dicet homo, et homo factus est in ea, et ipse fundavit » eam Altissimus (b). » Jucundentur cœli et exultet terra; jucundentur cœli, quia non habent accusatorem; exul- tet terra, quia germinavit Dominum salvatorem. Et quis tanti muneris possit invenire secretum? unde Apostolus dicit: « Quod fuit a sæculis absconditum (c). »

II. Nam ipsa Mater Domini virginitatis suæ conscia, quem- admodum fieret, ut salvo pudore genuisset, ab Angelo requisivit: « Quomodo, inquit, fiet istud, quia virum non » cognovi (d). » Parituram Virginem in Prophetis ex lege audivi, sed quemadmodum fiet, penitus nunquam scivi. Rogo ergo te, beatissime Gabriel, Angele Dei, secre- tum tanti mysterii pudicæ Virgini expone sacramentum. Exhibuisti mihi novam salutationem, redde Virgini conso- lationem; virginitatem meam Deo dicavi; in templo ejus servire delegi. Narra ergo mihi « Quomodo fiet istud, quo- » niam virum non cognosco, » quandiu vivo. Et Angelus ad eam: Non cognosces virum, agnosces mysterium: « Spiritus » sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit » tibi, ideoque quod nascetur ex te Sanctum vocabitur » Filius Dei (e). » Et illa: Dic ergo, inquit, mihi, Nuntie Dei, non est leve quod dicis: « Quomodo fiet istud, quo- » niam virum non cognosco, » quandiu vivo? » Vide Ange- lum scientem, et illam quærentem. O Maria, audi, « Quo-

(a) Joan. I, 3. — (b) Psal. LXXXVI, 5. — (c) Coloss. I, 26. — (d) Luc. I, 34. — (e) Ibid. 35.

» modo fiet istud; » salva erit virginitas tua; non peribit pudicitia tua; tu autem crede veritatem; salva virginitate, accipe securitatem; quoniam integra est fides tua, intacta erit et virginitas tua. Audi « quomodo fiet istud: » Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; » quia spe concipis credendo, in utero habebis non concumbendo, « Ideoque et quod nascetur » ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. » Et quomodo non sentis ingressum ejus, sic non senties egressum ejus; neque utero tumescente laxa incedebris; non senties pondus, quia nunquam gravis est Deus. Et Maria ait: Si sic est, ut dicis, angelicis dictis læta fide accommodo sensum. Si enim non credidero, ei, qui te misit, injuriam facio, et ipsa muta remanebo, et Zachariæ similis ero. Et Angelus: O Virgo, noli esse incredula, sed fidelis: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit » tibi; » non patieris æstus libidinis, quia nullum est opus mortalitatis, sed præsens est conceptio sanctitatis. Et illa¹: Si ita mihi Altissimus donat fœcunditatem, ut non auferat virginitatem, « Ecce ancilla Domini, fiat » mihi secundum verbum tuum (a). » O beata, quæ credidit, et quæ mundus capere non potuit, sinu gestavit; aure concepit, corpore edidit; redemptionem credentibus Virginitas germinavit.

III. O beata Maria, quid est hoc quod taliter Dominum meruisti? unde hoc accepisti, ut veniat ad te, qui creavit te? unde, inquam, tibi tantum bonum? Virgo es, sancta es, votum vovisti, et quod vovisti, ab illo accepisti, sed tamen magnus est quem genuisti. Lætare, Virginitas, lætare angelico nuntio confirmata. Ecce tibi integra perma-

(a) Luc. I, 38.

¹ Vide Sermonem cxciv, Appendicis Maur. ubi reperitur persimilis conceptus verborum.

nent claustra pudoris, et jam mater diceris Salvatoris. Ad partum tuum angelicus veniet exercitus, et omnis coelestis militia. Natum Christum, Angelo indicante, vigilantes Pastores primo meruerunt audire: « Beati servi illi, quos, » cum advenerit Dominus, invenerit vigilantes (a). » Propterea Christus venit, ut famelicos satiet, captivos liberet, cæcos illuminet, mortuos suscitet; ex filiis iræ faciat vasa misericordiæ: ut omnes credentes in eum, habeant vitam æternam, et laudent Nativitatem Salvatoris cum Angelis novam.

SERMO XII.

In Natali Domini VI.

Eædem rationes hujus admissionem Sermonis expostulant ac præcedentis. Nulla disconvenientia styli vel doctrinæ; Codicis autem adest auctoritas; eruitur enim ex Codice XII, fol. 14. Collocetur post præcedentem; numerus ejus erit in Natali Domini XIX.

SYNOPSIS.

I. Joseph et Mariæ professio. II. Christi Nativitas.

I. CUM virgineus partus et nascentis Christi diu mysterium perscrutamur, tandem meruimus ad sacra ortus ejus pervenire cunabula, quæ nobis hodie in evangelico demonstrantur eloquio: « Factum est, inquit, in diebus illis:

(a) Luc. XII, 37.